

Vergaderjaar 2013–2014

23 235

Thuiszorg

Nr. 116

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID,
WELZIJN EN SPORT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 maart 2014

Tijdens de Regeling van Werkzaamheden op 13 maart jl. (Handelingen II 2013/14, nr. 63, Regeling van Werkzaamheden) is naar aanleiding van het verzoek van Kamerlid Van Gerven om een debat inzake het bericht «Gemeenten kopen thuiszorg op online veiling» (Volkskrant, 13 maart 2014) door de Kamer verzocht om uiterlijk dinsdag 18 maart a.s. om 12.00 uur een brief ter zake te ontvangen. Met deze brief voldoe ik aan dit verzoek.

De commissiegriffier heeft geïnventariseerd welke vragen de Kamerfracties in de brief beantwoord willen zien¹. Ik geef hieronder per Kamerfractie antwoord op de gestelde vragen.

Gegeven de gevraagde termijn van beantwoording is er onvoldoende gelegenheid geweest om contact op te nemen met alle betrokken gemeenten, wat met het oog op een deel van de nu gestelde vragen wel nodig zou zijn om tot een volledige beantwoording te kunnen komen. Ten behoeve van onderstaande beantwoording heb ik om die reden een beperkt aantal gemeenten benaderd.

Vragen van de PvdA-fractie

- Wat is het oordeel van de Staatssecretaris over de handelswijze van gemeenten?
- Is de Staatssecretaris van mening dat bij de inkoop van thuiszorg kwaliteit van zorg en goede arbeidsvoorwaarden voor de medewerker in de thuiszorg geborgd moet zijn en kan het antwoord toegelicht worden?
- Is de Staatssecretaris van mening dat aanbestedingen van thuiszorg geen «race to the bottom» mogen zijn voor de uurlonen van thuiszorg-medewerkers en kan het antwoord toegelicht worden?

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

- Kan er aangegeven worden welke acties er concreet worden ondernomen om goede kwaliteit van zorg voor cliënten in de thuiszorg en goede arbeidsvoorwaarden voor medewerkers in de thuiszorg te borgen?

Antwoord

Navraag bij Stipter leert dat zij een webapplicatie aanbiedt die de uitvoering van een door de gemeente gekozen inkoopstrategie faciliteert. De applicatie biedt een platform waar aanbieders aan gemeenten offertes kunnen uitbrengen voor ondersteuning aan individuele burgers. Het veilingelement bestaat eruit dat iedere aanbieder zijn geoffreerde prijs binnen een vastgestelde tijdsperiode kan aanpassen in reactie op nieuwe (betere) offertes van andere aanbieders.

De huidige Wmo en ook het wetsvoorstel Wmo 2015 bieden de waarborgen die ertoe leiden dat gemeenten gehouden zijn om passende ondersteuning aan mensen te bieden en dat die ondersteuning voldoet aan de daaraan door de wet/verordening gestelde eisen. Met dit wettelijk kader als uitgangspunt hebben gemeenten voorafgaand aan de toewijzingsprocedure raamovereenkomsten afgesloten met aanbieders die voldoen aan het vereiste kwaliteitsniveau. Alle aanbieders die dergelijke raamovereenkomst hebben afgesloten worden toegelaten tot de toewijzingsprocedure.

Bij de uitvoering geldt dat de criteria die de gemeente hanteert om de biedingen te beoordelen in lijn moeten zijn met de uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld in het kader van de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Zo geldt bijvoorbeeld dat de gemeenteraad op basis van artikel 21a van de Wmo een reëel basistarief dient vast te stellen voor de huishoudelijke verzorging. Dit basistarief wordt gebaseerd op de reële kostprijzen van de te onderscheiden vormen van huishoudelijke verzorging en de inzet van personeel door de aanbieder tegen arbeidsvoorwaarden die passen bij de vereiste vaardigheden. Dit basistarief vormt daarmee ook het minimumtarief wat een aanbieder kan offereën.

Navraag bij Stipter en enkele gemeenten die gebruik maken van de webapplicatie leert dat bij het beoordelen van de offertes criteria worden gehanteerd die een combinatie zijn van kwaliteit en prijs waardoor er reeds in aanleg geen sprake kan zijn van de door de fractieleden bedoelde «race to the bottom». Met de leden van de PvdA-fractie ben ik van mening dat gemeenten eisen moeten stellen aan de kwaliteit van de voorzieningen en – in dat verband – de eisen aan de deskundigheid van de in te zetten medewerkers en daarbij rekening moeten houden met de voor die medewerkers geldende arbeidsvoorwaarden. Het wetsvoorstel Wmo 2015 zal ook geen «race to the bottom» toelaten, omdat in artikel 2.6.6 is geregeld dat gemeenten bij verordening regels stellen ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een voorziening en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van de voorziening. Daarbij wordt rekening gehouden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de arbeidsvoorwaarden. Dit draagt bij aan het behoud van kwaliteit van de thuiszorg.

Vragen van de CDA-fractie

- Wat zijn de effecten voor keuzevrijheid van burgers van dit systeem?
- Houden de gemeenten in kwestie zich aan artikel 21a van de Wmo?
- Welke nadelen ziet de regering van dit systeem?

Antwoord

Zodra een burger in aanmerking komt voor ondersteuning kan deze aangeven met welke gecontracteerde aanbieders hij/zij niet en wel te maken wil hebben. Deze voorkeur wordt vastgelegd, maar wordt niet bekend gemaakt aan de aanbieders. De aanbieders die een raamovereenkomst hebben afgesloten met de gemeenten worden vervolgens uitgenodigd om deel te nemen aan de veiling. Zij bieden een prijs op basis van de individuele beschikking van de cliënt. De aanbieders zien niet welke prijzen anderen bieden, maar wel wat de tot dan toe laagste prijs is.

De aanbieder die de laagste prijs biedt (lager dan concurrerende aanbieders en gelijk aan of hoger dan het door de gemeente vastgestelde basistarief), mag de ondersteuning leveren aan de cliënt, tenzij de cliënt heeft aangegeven deze aanbieder niet te willen hebben. Als de cliënt voorkeursaanbieders heeft opgegeven, wordt de opdracht gegeven aan de voorkeursaanbieder met de laagst geboden prijs.

Het hanteren van de webapplicatie kan en mag er dus niet toe leiden dat gemeenten zich niet houden aan het bepaalde in artikel 21a van de Wmo. In artikel 21a van de Wmo is bepaald dat de gemeenteraad basistarieven vaststelt voor de huishoudelijke verzorging, die gebaseerd zijn op reële kostprijzen en uitgaande van inzet van personeel door de aanbieder tegen arbeidsvoorwaarden die passen bij de vereiste vaardigheden benodigd voor het leveren van huishoudelijke verzorging. Het wettelijk kader biedt het uitgangspunt, al dan niet het hanteren van een webapplicatie doet daar niets aan af, ook niet in de relatie tussen gemeente en cliënt.

Vragen van de D66-fractie

- In hoeverre zijn wet- en regelgeving, inclusief CAO-afspraken, hierbij overtreden? Valt deze wijze van inkopen onder de beleidsvrijheid van gemeenten?
- In hoeverre zijn cliëntenraden en/of Wmo raden betrokken geweest bij de keuze voor deze aanpak?
- Hebben gemeenteraden ingestemd met deze aanpak?
- Komt dit alleen voor met betrekking tot de huishoudelijke hulp of ook met betrekking tot andere diensten?
- Hoe zit het met de privacy van mensen?

Antwoord

De inkoopstrategie die de webapplicatie faciliteert dient in overeenstemming te zijn met de kaders van wet- en regelgeving van de Wmo. Daarbij geldt dat de gemeentelijke beleidskeuzes binnen de kaders van de wet dienen plaats te vinden. Navraag bij enkele gemeenten geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat deze gemeenten hun verantwoordelijkheid onvoldoende hebben ingevuld. Navraag bij die gemeenten leert ook dat bij het bepalen van het inkoopbeleid de cliëntenraden en/of Wmo-raden zijn betrokken en dat de gemeenteraad er mee heeft ingestemd. Deze methodiek wordt voornamelijk gehanteerd voor het organiseren van hulp bij het huishouden. Een enkele gemeente gebruikt deze methode ook voor hulpmiddelen.

Ten aanzien van de privacy van de cliënt geldt dat, anders dan de vraag naar de ondersteuning, pas na de toewijzing aan de aanbieder bekend wordt om welke persoon het gaat. Stipter geeft aan dat vòòr dit moment er onder geen enkel beding persoonsgegevens bekend zijn bij aanbieders.

Vragen van de ChristenUnie-fractie

- Op welke wijze wordt bepaald of aanbieders wel of niet via Stipter hun diensten kunnen aanbieden?
- Welke ervaringen zijn er bij zorgorganisaties die zich bij Stipter hebben aangesloten?
- Op basis waarvan wordt er wel of geen contract afgesloten met zorgorganisaties?

Antwoord

De huidige Wmo en ook het wetsvoorstel Wmo 2015 bieden de waarborgen die ertoe leiden dat gemeenten gehouden zijn om passende ondersteuning aan mensen te bieden en dat die ondersteuning voldoet aan de daaraan door de wet/verordening gestelde eisen. Met dit wettelijk kader als uitgangspunt hebben gemeenten voorafgaand aan de toewijzingsprocedure raamovereenkomsten afgesloten met aanbieders die voldoen aan het vereiste kwaliteitsniveau. Alle aanbieders die dergelijke raamovereenkomst hebben afgesloten worden toegelaten tot de toewijzingsprocedure.

De ervaringen met de aanbieders die hun diensten willen aanbieden in gemeenten die gebruik maken van Stipter zijn wisselend en afhankelijk van de gevraagde kwaliteitseisen en tarieven van de gemeente en de financiële positie en organisatiestructuur van de aanbieder zelf. In onderzoek van de Nza naar soortgelijke toewijzingsmethodieken in de kraamzorg uit 2009² zijn wel positieve gevolgen geconstateerd: een objectief en transparant proces van zorginkoop en zorgtoewijzing, het openbreken van markten, meer aandacht voor kwaliteit van zorg bij de contractering van zorgaanbieders en een efficiënt verlopend zorginkoopproces (lage administratieve belasting).

Vragen van de GroenLinks-fractie

- Is het gebruikelijk dat tijdens een lopende aanbestedingsronde openbaar is wat het bod is van de verschillende partijen die de aanbesteding hopen te winnen?
- Wat is de mening van de Staatssecretaris over de wijze waarin op dit soort veilingsites een race to the bottom wordt gestimuleerd door de veiling langer open te houden als een lager bod wordt gedaan of andere aanbieders te vragen hun bod te verlagen?
- Welke stappen bent u van plan te nemen om een race to the bottom op tarieven en arbeidsvoorwaarden van werknemers in de zorg te voorkomen?
- Bent u voornemens met gemeenten in gesprek te gaan over de wijze waarop zij veilingsites inzetten bij aanbestedingen? Bent u ook voornemens het gebruik van dergelijke sites te ontmoedigen?
- Deelt u onze zorgen dat de bezuinigingen op de zorg aan huis ertoe zullen leiden dat gemeenten ervoor moeten kiezen om de prijs in plaats van de kwaliteit leidend te laten zijn bij de inkoop van zorg?

Antwoord

Voorafgaand aan de toewijzing van aanbieders aan cliënten heeft de gemeente raamovereenkomsten afgesloten met de betreffende aanbieders. Navraag bij enkele gemeenten leert dat zij voor verschillende inkoopprocedures hebben gekozen om te komen tot een selectie van de aanbieders die mogen deelnemen aan de toewijzingsprocedure. Tijdens

² <http://www.nza.nl/104107/138040/Rapport-zorgveiling.pdf>

de toewijzing zien de aanbidders niet welke prijzen anderen bieden, maar wel wat de tot dan toe laagste prijs is.

De huidige Wmo en ook het wetsvoorstel Wmo 2015 bieden de waarborgen die ertoe leiden dat gemeenten gehouden zijn om passende ondersteuning aan mensen te bieden en dat die zorg voldoet aan de daaraan door de wet/verordening gestelde eisen. Vanuit een oogpunt van houdbaarheid van voorzieningen is het daarbij begrijpelijk dat gemeenten een kwalitatief goede ondersteuning willen bieden voor een goede prijs. Ten aanzien van deze prijs geldt wel dat de gemeenteraad vooraf een reëel basistarief dient vast te stellen voor de huishoudelijke verzorging. Ten aanzien van het vaststellen van het basistarief geldt weer dat deze gebaseerd moet zijn op reële kostprijzen en op basis van inzet van personeel door de aanbieder tegen arbeidsvoorwaarden die passen bij de vereiste vaardigheden benodigd voor het leveren van huishoudelijke verzorging. Dit basistarief vormt daarmee ook het minimumtarief wat een aanbieder kan offeren.

Navraag bij enkele gemeenten leert dat de toewijzingscriteria een combinatie zijn van prijs en kwaliteit waardoor er reeds in aanleg geen sprake kan zijn van de door de fractieleden bedoelde «race to the bottom». Daarom deel ik ook niet de verwachting dat gemeenten vanwege de hervorming van de langdurige zorg, de prijs leidend zullen laten zijn bij inkoop. Het wetsvoorstel Wmo 2015 laat dat ook niet toe, omdat in artikel 2.6.6 is geregeld dat gemeenten bij verordening regels stelt ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een voorziening en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van de voorziening. Kortom, welke inkoopmethode men ook toepast, deze zal altijd moeten passen binnen de wettelijke kaders.

Vragen 50Plus-fractie

Hoe kan worden voorkomen dat grote (kwaliteits-)verschillen in voorzieningen ontstaan tussen gemeenten? Gemeenten kunnen nu immers zelf gaan bepalen of zij selecteren op prijs of kwaliteit.

Antwoord

De Wmo en ook het wetsvoorstel Wmo 2015 bevatten de waarborgen op grond waarvan gemeenten bij de inkoop kwaliteitscriteria moeten laten meewegen. Meer maatwerk kan leiden tot hogere kwaliteit van ondersteuning aan. Bovendien kent een grote stad andere uitdagingen dan een plattelandsgemeente. Ten aanzien van kwaliteitsverschillen heb ik in het wetsvoorstel 2015 waarborgen opgenomen die een goede verhouding tussen de prijs en de kwaliteit van ondersteuning bij inkoop garanderen. Daarnaast is de gemeente gehouden de cliënt passende ondersteuning te bieden die voldoet aan de daaraan gestelde eisen. De gemeenteraad is belast met de vaststelling van de kwaliteitseisen en ziet ook toe op de handhaving daarvan. De gemeenteraad kan hierbij steunen op de uitkomsten van het ook in het wetsvoorstel Wmo 2015 voorgeschreven, jaarlijkse cliëntervaringsonderzoek.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M.J. van Rijn